

באר הגולה

תקנה דיני תפילין וציצית בט"ב. ובו ב' סעיפים:

א טור.

א. א (א) נוהגים שלא להניח תפילין בתשעה באב שחרית ולא טלית אלא לובשים טלית קטן

ביאורי הגר"א

דברים מ"מ במל"ת ג"כ אינו חייב אלא אותן דחשיב שם ופרושי קא מפרש מה הן אסור כו' דוקא מה שאסור כל שבעה אסור בט"ב וז"ל דברים הנוהגים כו' דלא חמיר מלאחר שלשה דאזילות ישנה היא כמ"ש ביצמות ולכן מותר במלאכה כמו אין לו מה יאכל וכן משיב לשואל

תקנה (א) נוהגים כו'. ע"פ המדרש נזע אמרנו נזע פורפירין דיליה השליך משמים ארץ תפארת ישראל זו תפילין. אצל מדינא חייב בתפילין אע"ג שאמ' כל מלוא כו' ונהי דבמ"ע שאל פטור כמו כפיית המטה דלא הודו לו וכן נשאר

ברכת אליהו

מ"מ במל"ת ג"כ אינו חייב בת"ב אלא אותן דחשיב שם בכרייתא ופרושי קא מפרש מה הן אסור כו' — רחיצה וסיכה וכו'. והיינו דוקא מה שאסור כל שבעה באבל אסור בת"ב. ח"ש בכרייתא רק דברים הנוהגים באבל ולא כל מצוות שאבל אסור. [פי' דדייקן שם בכרייתא כל מצות הנוהגות באבל ולא כל מצות שאבל אסור — ד"א]. והיינו שבת"ב אסור דוקא מצות שנוהגות באבל כל שבעת ימי אבילותם כהני דחשיב שם. אבל תפילין — שאינו נוהג באבל אלא יום ראשון או יום שני [ראה ביור"ד סימן ש"פ ס"א, סימן שפ"ח ס"א ולעיל סימן ל"ח ס"ה ומש"ש בסק"ו]. בזה מותר בת"ב. דלא חמיר ת"ב מלאחר שלשה באבלות — שמניח תפילין. דהרי ת"ב אבילות ישנה היא, כמ"ש ביצמות מג ב: שאני אבילות חדשה מאבילות ישנה. דהיינו שת"ב שהיא אבילות ישנה קילא מאבל. [וראה ברש"י שם ד"ה אלא ובתוס' שם ד"ה שאני ולעיל סי' תקנ"ד סק"כ]. ולענין תפילין שאבל אסור להניח יותר כיום ראשון או יום שני וכו', ודאי שת"ב לא חמורה יותר מאבל לאחר ג', ומדינא חייב בתפילין. ולכן בת"ב מותר מדינא במלאכה כמו אבל עני שאין לו מה יאכל [דשרי במלאכה בצינעה בתוך ביתו לאחר ג'. וכמ"ש ביור"ד סימן ש"פ ס"ב וכמ"ש בסק"ו]. וכן בשאילת שלום משיב לשואל

תקנה (א) עפ"י המדרש דאיכה רבתי פ"א אות א' ופ"ב אות כ"א בצע אמרתי (איכה ב, יז): בוע פרפורין דיליה [בפנינו: שלן] (לבוש מלכותו) — מתנות כהונה. והיא הטלית — מ"ב סק"א) השליך משמים ארץ תפארת ישראל (שם שם, א) זו תפילין. אבל מדינא חייב בתפילין, אע"ג שאמ' בתענית ל א: כל מצות הנוהגות באבל נוהגות בט' באב אסור באכילה ובשתיה (הני אין נוהגין באבל דקא חשיב נמי איסורים שנוהגין בו לבד מהני דנהיגי באבל רחיצה סיכה ונעילה וכו' — רש"י) [ברחיצה ו] בסוכה [והרי"ף והרא"ש ל"ג באכילה ובשתיה] ובתשמיש המטה ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ולשנות במשנה בתלמוד ובמדרש ובהלכות ובאגדות וכו'. הרי דמדמינן ט"ב לאבל. וגבי ט"ב תנן שם כו ב: רבי יהודה מחייב בכפיית המטה ולא הודו לו חכמים. ובגמ' שם ל ב: אמר רבא הלכתא כתנא דידן [דקאמר] ולא הודו לו חכמים כל עיקר. וכמש"ל סימן תקנ"ט סק". ונהי דבמ"ע שאבל פטור [צ"ל: חייב — ד"א] — כמו כפיית המטה — בת"ב פטור. וכו' דלא הודו לו חכמים. וכן כשאר דברים שאבל חייב לעשות [כגון עטיפת הראש וקריעה בזה בת"ב פטור אבל במל"ת שוה ת"ב לאבל וא"כ הלא לכאורה הלא מה"ד בת"ב אסור בתפילין כמו באבל — ד"א].

בסכ"ג דמלאכת דבר האבד מותר היינו כשאין בה שיהוי. ועדיין יש לתמוה שבס"ס תקנ"ג ס"ה כתב הרמ"א — ומקורו מדברי התה"ד סימן קנ"ג — : ומותר לחלוב הכהמה אפי' שלא לצורך המועד דהוי דבר האבד. ודלא כמ"ש הא"ר הנ"ל. ועיין כף החיים כאן אות ק"ז.

1 לא מצאתי לשון סוף המדרש כן: השליך משמים וכו'. ח"ל מדרש איכה רבתי פ"ב אות ב': א"ר יהושע בר' נחמן משל לבני מדינה שעשו עטרה למלך הקניטוהו וסבלן הקניטוהו וסבלן אחר כך אמר להם המלך, כלום אתם מקניטין אותי אלא בעבור עטרה שעטרתם לי הא לכוון טרון באפיון כן אמר הקב"ה לישראל כלום אתם מקניטין אותי אלא בשביל איקונין של יעקב שחקוקה על כסאי הא לכוון טרון באפיון הוי השליך משמים ארץ. ומ"ש רבנו מהמדרש "תפארת ישראל זו תפילין", הוא עפ"י מ"ש בכתובות ו ב בעוד מקומות: אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה שנאמר בהן פאר (פארך חבוש עליך) (יתזקאל כד) ואכל מעולל בעפר קרנו וראשו ואין זה פאר לתפילין. ובמ"ע טו א כתב רש"י על המימרא הנ"ל: פארך זו תפילין. ובפירוש הרוקח על איכה כתב: ... ד"א תפארת ישראל (שם ב, ב) תפילין דמאר עלמא שנאמר בהם אשריך ישראל (דברים ל"ג, כט). תפארת זה תפילין. פארך חבוש עליך (יתזקאל כד, יז) תפארת ישראל לראשי, כביכול הם לראשי, אלו תפילין וכו' עכ"ל.

משום דהוא דבר האבד ובאבוד התירו בסעיף שאח"ז אף באפשר ע"י כותים ואפשר דמיירי הכא בענין שאינו דבר האבד [אם ימתין עד אחר חצות] וגם מהגר"א משמע דמשום דבר האבד מתירין לענין חליבה אף באפשר ע"י עכו"ם, וכ"כ גם כן בספר מטה יהודה, עכ"ל. והד"א ביאר דברי הגמ' — "דברים המותרים במועד" דהיינו דבר האבד. וגם על מ"ש רבנו, "וכן כאן ע"י נכרי" כתב הד"א: הרי אף דהיכא דהוא בעצמו אסור לעשות דבר האבד אפ"ה התירו לו לעשות סחורתו בדבר האבד ע"י אחרים שאינם אכלים וה"נ בת"ב אף אם נימא דדבר האבד אסור מ"מ לעשות ע"י עובד כוכבים דלא שייך (כהו) [ביה] איסור מלאכה (מת"ב) [בת"ב] שרי, עכ"ל. ודברי הבה"ל הנ"ל — שתי' דמיירי הכא בדבר שאינו אבד — אינם תואמים למ"ש הד"א, ולדברי הד"א אכתי תיקשי, "הא בס"ס תקל"ג התירו משום שהוא דבר האבד ובאבוד התירו בסעיף שאח"ז אף באפשר ע"י כותים". ברם ראה בא"ר סקכ"ג שהקשה קושיה זו, ות"י דמיירי בענין שאינו דבר האבד. אולם הוא עצמו דחה תי' זה ח"ל: ובאמת שדיתי בה נרגא בסימן תקל"ג דבתה"ד גופיה מכואר דלא הוי דבר אבד ואפ"ה מותר ומ"ש מ"א הכא בשם תה"ד דלטעם משום עינוי אף דבר אבד אסור ליתא בתה"ד כלל אלא קאמר שם על מלאכה שאינה צריכה טורח ומעשה הדיט דאסור לטעם דעינוי ולטעם דאיסור מלאכה מותר אבל בדבר אבוד נראה דלכל הטעמים שרי ע"י עצמו דלא החמירו בדבר האבד, עכ"ל. ואפשר ליישב דשאני מלאכת חליבה דהוי, "מלאכה שיש בה שיהוי קצת". ומ"ש

באר הגולה

ב כל זו נשם ה"ש מאינאל.
ג הנהות מרדכי.

תחת בגדים בלא ברכה (ב) ובמנחה מניחים ציצית ותפילין ומברכין עליהם: ב (ג) יש מי שנוהג לשכב כליל תשעה באב מוטה על הארץ ג ומשים אבן תחת ראשו: הגה (ד) יש לאדם להטער ענין משכבו כליל תשעה באב שאם רגיל לשכב צ"כ כרים לא ישכב כי אם באחד (מסופות סוף תענית) ויש בני אדם משימים אבן תחת מראשותיהם וזכר למה שנאמר ויקח מאבני המקום שראה המורכן (מרדכי דמועד קטן) (ה) מיהו עובדות שאינן יכולין להטער אינן חייבות בכל אלה (מסופות) וימעט אדם מכבודו ומהנאמו צ"כ בכל מה שאפשר:

ביאורי הגר"א

ס': (ג) יש מי כו'. להחמיר כו' ורצן דברייתא ועמ"ש בס' תקנ"ט ס"ג דבירושלמי מ' דרבנן מודו ליה צוה: (ד) ויש לאדם כו' וימעט כו'. שאף בסעודה המפסקת אמרו ימעט כו': (ה) (ו) מיהו עוברות כו'. גמרא שם תניא א"ל לר"י כו' א"ל אף אני לא אמרתי כו':

וע"ל ס' ל"ח ס"ו: (ב) ובמנחה כו'. דלענין דברים אלו הקילו במנחה וכמ"ש נמ"ס ריש פי"ט דנשחרית א"ל קדוש וקדיש ובמנחה אומרים קדוש וקדיש וכן כ"ד שתלוי במנהג והטעם שאז הניחו אש במקדש כמס"ל ס' תקנ"ז ועצמוס' דקדושין ל"א צ"כ דה"ה אסתייע כו' על שילה ס' ואמרינן נמ"ר חס עונן כו' שנה נטלו ישראל איפוכי, שלימה

ברכת אליהו

פ"ד אות כ"ה חס עונן כו' (איכה ד, כב): טובה היתה מגילת קינות על ישראל ממ' שנה שנתנבא עליהם ירמיה למה שבה נטלו ישראל איפוכי שלימה [על עונותיהם] (פירש הערוך הנחה כלומר מחילה על כל עונותיהם — מתנות כהונה) ביום שחזר בית המקדש הה"ד חס עונן בת ציון פקד עונן בת אדום גלה על חטאתיך. ועיין סימן תקנ"ט סק"י וכאן מ"ב סק"ג].

(ג) להחמיר כו' ורבנן דברייתא. [דתנן בתענית כו ב: רבי יהודה מחייב בכפיית המטה ולא הודו לו חכמים. ובגמ' שם ל ב: תניא אמרו לו לרבי יהודה לדברך עוברות ומניקות מה תהא עליהן אמר להם אף אני לא אמרתי אלא ביכול תניא נמי הכי מודה ר' יהודה לחכמים בשאינו יכול ומודים חכמים לר' יהודה ביכול מאי בינייהו איכא בינייהו שאר מוטות כדתניא כשאמרו לכפות המטה לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל המטות כולן הוא כופה אמר רבא הלכתא כתנא דידן ולא הודו לו חכמים כל עיקר. ואף דפסקינן כרבנן שלא חייבים כלל בכפיית המטה וכמס"ל בסק"א, מ"מ נהגו להחמיר עכ"פ לשכב על הקרקע]. ועמ"ש בסימן תקנ"ט ס"ג, [שהמחבר פסק: ליל ת"ב ויומו יושבים בבית הכנסת לארץ עד תפלת מנחה וכן]. ושם בסק"י כת' שהמחבר כתב כן משום דמדינא מותר ולכך מקילין במנחה. וכת' שם דבירושלמי מ' דרבנן מודו ליה בזה שצריך לישב על הארץ, וכל מחלוקתם היא רק לענין כפיית המטה, ולפי"ז מדינא צריך, "לשכב כליל ת"ב מוטה על הארץ". [ובנוגע לדעת המחבר כתב בכף החיים אות ט': הא דכתב זה בלשון יש מי שנוהג וכו' משום דט"ב אינו חייב בכפיית המטה כמו שנוהג באבילות כמ"ש בטור וב"י אך הכלבו כתב שהר"ש מאויר"א היה מחמיר על עצמו לשכב מוטה על הארץ כו' ומביאו ב"י. וע"כ כתב זה בש"ע בלשון יש מי שנוהג וכו'. ולכן אדם חלוש א"צ להחמיר בזה ויישן על המטה, וכ"כ מ"ב אות ו', עכ"ל. ועיין שער הציון ס"ק ה', ו']. (ד) שאף בסעודה המפסקת אמרו ימעט כו'. [דאיתא בתענית ל א: כיצד ממעט אם היה רגיל לאכול ליטרא בשר יאכל חצי ליטרא היה רגיל לשתות לוג יין ישתה חצי לוג יין וכו']. (ה) גמרא שם תניא א"ל ר"י כו' א"ל אני לא אמרתי כו'.

בת"ב כנ"ל בסימן תקנ"ד ס"כ, שכן אבל לאחר ג' משיב שלום, כמ"ש ביור"ד סימן שפ"ה ס"א: ... מג' עד שבעה אינו שואל ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל ושאלו בשלומו משיב להם]. וע"ל סימן ל"ח ס"ו. [שנפסק: בת"ב חייב בתפילין. ועמ"ש בסק"ז. ובמעשה רב אות ר' כת' ותיכף אחר קינות אפילו קודם חצות מניח תפילין. ועיין בקרן אורה בתענית שם על מש"ש: כל מצות הנוהגות באבל וכו'].

(ב) דלענין דברים אלו — דתליא במנהגא בעלמא ואינם אסורים מדינא — הקילו במנחה. וכמ"ש במסכת סופרים ריש פרק י"ט ה"א דאבל בתפלת שחרית אין אומר קדוש וקדיש אבל במנחה אומרים קדוש וקדיש. וכן כל דבר שתלוי במנהג הקילו בת"ב במנחה. והטעם שאז הציטו אש במקדש כמס"ל סימן תקנ"ז ס"א בהג"ה. ועיין בתוס' דקידושין לא ב בד"ה אסתייעא כו'. דאיתא שם בגמ': אמר רבי אבהו כגון אבימי ברי קיים מצות כיבוד חמשה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו וכי הוה אתא רבי אבהו קרי אבבא רהיט ואזיל ופתח ליה ואמר אין אין עד דמטאי התם יומא חד אמר ליה אשקיין מיא אדאייתי ליה נמנם גחין קאי עליה עד דאיתער איסתייעא מילתיה ודרש אבימי מזמור לאסף (תהילים עט, א). וכתבו שם התוס': וי"מ שמקרא זה לבד דרש מזמור לאסף קינה לאסף מיבעי' ליה ודרש שאמר אסף שירה על שכיילה הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים שבביתו ומתוך כך הותיר פליטה מישראל שאלמלא כך לא נשתיר משונאי ישראל שריד ופליט וכך הוא אומר כלה ה' את חמתו [וגו'] ויצת אש בציון (איכה ד, יא) כך פי' הקונטרס אך יש במדרש שאסף אמר שירה על שטבעו בארץ שעריה משל לשפחה שהלכה לשאוב מים מן הבאר ונפל כדה לבאר והיתה מצטערת ובוכה עד שבאתה שפחת המלך לשאוב ובידה כלי של זהב ונפל אותו כלי שם התחילה הראשונה לשורר ואמרה עד עכשיו לא הייתי סבורה שיוציא שום אדם כדי שהוא של חרס מן הבאר שאינו נחשב ועכשיו מי שיוציא אותו של זהב יוציא כדי עמו כך בני קרח שהיו בלועים כשראו שטבעו בארץ שעריה אמרו שירה אמרו מי שיוציא השערים יוציא גםאותנו לכך אמר אסף מזמור שהוא ממשפחת קורח. ואמרינן במדרש איכה רבתי

תקנו ט"ב שחל ביום ראשון. ובו סעיף אחד

באר הגולה

א טור נסס נה"ג
ושקן הסכים הרא"ש
וכ"כ רב נטורלי וכו'
ש"פ.

א (א) ליל ט"ב שחל באחד בשבת כשרואה הנר אומר בורא מאורי האש (ב) ואין מברך על
הבשמים (ג) ובליל מוצאי תשעה באב מבדיל על הכוס (ד) ואינו מברך לא על הנר ולא על
הבשמים:

אורח חיים

ביאורי הגר"א

שלא הנדיל צמ"ש מנרן כל השנה כול' ואף למ"ד כל
היום במקום דלא אפשר מודה. נה"ג. וכ"ד הרי"ף
וכמ"ש נס"י רנ"ט: (ד) ואין כו'. כמ"ש חנ"ל לא
על האור וכן בשמים דמשום נפש יתירה צמ"ש דוקא:

תקנו (א) ליל כו' כשרואה כו'. כמ"ש נפ"ד
דפסחים וכיון שרואה מנרן מיד ונכה"ג דכ"ע
מודו: (ב) ואין כו'. כמ"ש נס"פ מקנ"ה
וימעט כו': (ג) ובליל כו'. כמ"ש נע"פ מי

ברכת אליהו

סק"א. כף החיים אותיות ב', ג' וספר ט"ב שחל בשבת פ"ז
הערות כ"ח — ל"ז.
(ב) כמ"ש בסוף סימן תקנ"ה ס"ב בהג"ה: וימעט אדם
מכבודו ומהנאתו בת"ב בכל מה שאפשר.
(ג) כמ"ש בע"פ פסחים קה א: מי שלא הבדיל במוצ"ש
(מבדיל והולך) כל השבת כולו (עד רביעי בשבת —
רשב"ם). ואף למ"ד — רבא דס"ל שם קז א — מבדיל כל
היום כולו. זה רק היכי דאפשר ביום ראשון. אבל במקום דלא
אפשר מודה. כ"כ בה"ג הל' קידוש והבדלה. וכ"ד הרי"ף
וכמ"ש בסימן רצ"ט.
(ד) כמ"ש אבל לא על האור וכן בשמים דמשום נפש יתירה
במוצאי שבת דוקא.

[בסק"ג כת' הטעם לשכב בליל ת"ב מוטה על הארץ: להחמיר
כו"י ורבנן דברייתא בתענית ל ב המחייבים כפיית המטה
בת"ב. ובגמרא שם: תניא אמרו לו לרבי יהודה לדברין
עוברות ומיניקות מה תהא עליהן אמר להם אף אני לא אמרתי
אלא ביכול וכו'. ולכן נהגו להחמיר רק ביכול].

תקנו (א) כמ"ש בפ"ד דפסחים נד א: אין מברכין על
האור אלא במוצ"ש הואיל ותחילת ברייתו הוא וכיון שרואה
מברך מיד רבי יהודה אומר סודרן על הכוס ואמר רבי יוחנן
הלכה כרבי יהודה. ובכה"ג — בליל ת"ב שחל במוצ"ש
שאינו יכול לסודרן על הכוס — כיון שרואה מברך. דכו"ע
מודו בזה. ונ"ל פ' רק היכא דאפשר לסודרן על הכוס. ועיין ט"ז

ואם נאמר כמ"ש השער הציון הנ"ל שרבנו כאן סובר כט"ז, דאין
להריח בבשמים בת"ב משום תענוג, צ"ל שמה שציין רבנו ביור"ד
לש"ך, כוונתו רק על ריש דברי הש"ך — שמסביר דברי המחבר,
ולא על מה שכתב הש"ך: אבל אינו מוכרח וכו'. אבל יש מקום לומר
שמ"ש רבנו כאן ובסימן תקנ"ט הוא רק כדי להסביר דברי המחבר,
אבל רבנו עצמו פליג ע"ז, וס"ל שרק במוצ"ש אסור בבשמים.
ומשום הכי ביור"ד ציין לעיין בש"ך — היינו שהש"ך חולק על
המחבר וכנ"ל. וראה פירוט השיטות בנוגע להרחת בשמים בט"ב
בספר ט"ב שחל בשבת פ"ז הערה ל"ז.
2 בסימן רצ"ט סק"א כתבנו שלכאורה ישנה סתירה בדברי
הרי"ף. שבפסחים קז א כת': מי שלא הבדיל במוצ"ש מבדיל והולך
כל השבת כולו כו' היכא דלא אשכח במוצ"ש ובת טווח ולמחר טרח
ולא אשכח אוכל וכי מתרמי ליה עד סוף יום שלישי מבדיל כו'.
עכ"ל. וזה סותר למ"ש הרי"ף שמבדיל רק כל היום. ויתר' שם:
שהרי"ף סובר כדעת בה"ג הל' קידוש והבדלה — הביאו הר"ן שם
ובסוף תענית והרא"ש בסוף תענית פ"ד ס"מ — גבי ט"ב שחל
להיות בשבת שמבדיל במוצאי ט"ב משום שלא היה אפשר להבדיל
מקודם התענית. וכמ"ש הרא"ש: ואע"ג דאמר מר (פסחים קז א)
מבדיל והולך כל היום כולו אין טפי לא ה"מ היכא דהוה שרי למיכל
אבל הכא דלא שרי למיכל חד בשבא מבדיל לאורתא דתרין בשבא.
וע"ז מש"ש. ושם בסק"י כת' למא פסק המחבר בדעת ראשונה
שיכול להבדיל, עד סוף יום ג'. וראה גם בסימן רצ"ד ס"ג,
שהמחבר פסק שם: ת"ב שחל להיות באחד בשבת טעה ולא הבדיל
בתפלה א"צ לחזור ולהתפלל כיון שמבדיל על הכוס במוצאי ת"ב.
ורבנו שם בסק"ה ציין לסימן רצ"ט ס"ו ולסק"א. ונראה שכוונתו
שאף לדעת הרי"ף שבדרך כלל מבדיל רק, כל היום כולו, אבל
בת"ב שחל בשבת — כיון שאי אפשר להבדיל ביום ראשון —
מבדיל במוצאי התענית. ועיין בערוך השולחן סימן רצ"ט סעיפים
ט"ו, ט"ז ובספר ט"ב שחל בשבת פ"ז הערה ד.
3 ז"ל הרי"ף בפסחים קז א: היכא דלא אשכח במוצ"ש ובת טווח
ולמחר טרח ולא אשכח אוכל וכי מתרמי ליה עד סוף יום שלישי

1 בענין ברכת בשמים בט"ב יש מחלוקת: המ"א בסק"א כתב:
אע"ג דמותר להריח ביום התענית דהא אפילו טעימה יש מתירין
כמ"ש סי' תקס"ז דאינו אסור רק אכילה ושתייה מ"מ כיון דהבשמים
באין במוצ"ש לתענוג להשיב נפש יתירה אין נכון לעשות כן בט"ב.
ובט"ז סק"א כתב — על מ"ש המחבר: אומר בורא מאורי האש —
: ואין בזה משום תענוג כמו שיש בבשמים. ובשער הציון סק"א
כתב: מלשון זה משמע דס"ל דאין להריח בבשמים בת"ב משום
תענוג וממ"א משמע דס"ל דדוקא במוצאי שבת אסור משום דהוה
תענוג להשיב נפש יתירה ומהגר"א משמע דס"ל כהט"ז ועיין
בשע"ת [סק"א], עכ"ל. ומ"ש בשער הציון ד"מהגר"א משמע דס"ל
כהט"ז, היינו מהא שרבנו ציין למ"ש בס"ס תקנ"ה: וימעט אדם
מכבודו ומהנאתו בת"ב בכל מה שאפשר. ומוכח שסובר שאין
להריח בשמים כלל בט"ב, ולא רק במוצאי שבת. וכן מוכח מדברי
באר הגולה ומדברי רבנו בסימן תקנ"ט. ששם בס"ז פסק המחבר:
ומברכים ברכת המילה בלא בשמים. ורבנו שם בסק"י כתב:
עבאה"ג. ושם בבאה"ג המצוין כנוכח * כתב: פי' לאפקי מדעת
הגאון דמיייתין אסא במקום כסא ומברכין עליה ומטעם דאין
מברכין על הבשמים כשחל להיות במוצ"ש. ומהא דמדמה מילה
לברכת בשמים במוצ"ש מוכח שבה"ג ורבנו סוברים בדעת
המחבר שאין מברכים כלל על בשמים בט"ב, ולא רק במוצ"ש.
והדבר מפורש כאן בכ"י וביו"ד סימן רס"ה ס"ד. ששם כתב
המחבר: ובת"ב אסא נמי לא מיייתין מטעמא דאין מברכין על
הבשמים במוצ"ש שחל בו ת"ב. אולם בש"ך שם סק"י כתב:
כלומר מטעם שאין מברכין על הבשמים בט"ב באב שחל להיות
במוצ"ש וכמו דנתבאר בא"ח בסימן תקנ"ו והיינו דריח תענוג הוא
וה"ה הכא דאסור להריח במקום שנוהגין ליטול הדם ולהריח בשעת
מילה כדלעיל סעיף א' וזה דעת המחבר אבל אינו מוכרח דנראה
דהתם היינו טעמא משום שהנשמה יתרה הלכה במוצ"ש ונתקן
ברכת הבשמים לתענוג להשיב נפשו אבל שיהא אסור בכל ט"ב
להריח בבשמים זה לא שמענו, עכ"ל. וזה כדברי המ"א הנ"ל.
[והמ"א ציין לש"ך הנ"ל]. ובביאור הגר"א שם סק"י כתב: עש"ך.